

MEMORIE VAN ANTWOORD omtrent het ontwerp van wet houdende regelen ten aanzien van het onderzoek naar en de winning van delfstoffen in of op het onder de Noordzee gelegen deel van het continentaal plat. (Mijnwet continentaal plat). (Ingezonden 31 augustus 1965.)

Inleiding

Ten aanzien van de door sommige leden in de inleiding naar voren gebrachte politieke beschouwingen moge de ondergetekende volstaan met op te merken, dat het onderhavige wetsontwerp ook in de vorm, waarin het aan deze Kamer wordt aangeboden, beantwoordt aan de centrale doelstellingen, die hem daarbij voor ogen hebben gestaan. Hij meent dan ook, dat op deze basis een constructief beleid kan worden gevoerd.

De ondergetekende heeft kennis genomen van het standpunt van enige leden, die zich in het algemeen konden verenigen met het oorspronkelijke wetsontwerp, zoals dat door zijn ambtsvoorganger was ingediend. Voorts kan hij de opmerking van vele andere leden over het belang van dit wetsontwerp en de spoed, die bij de behandeling daarvan dient te worden betracht, geheel onderschrijven.

Algemeen

Met de zienswijze van vele leden, dat de onderhavige materie praktisch alleen geregeld kan worden op de wijze als in het wetsontwerp is geschied, kan de ondergetekende instemmen. Naar zijn mening geldt dit met name ook voor de financiële regelingen, welke ten gunste van de Staat zullen moeten worden getroffen. Op dit gebied zal de regeling vrijheid moeten laten om naar bevind van zaken te handelen. Een adequaat beleid zou niet kunnen worden gevoerd, indien in het wetsontwerp tal van dwingende regelingen zouden zijn opgenomen, waaraan de Regering gebonden zou zijn.

Ten aanzien van de beschouwingen, geleverd door de hier aan het woord zijnde leden, over het verschil tussen het aandeel van de Staat in de waarde van het „delfstofvoorkomen” en een directe deelneming in de ontginning daarvan merkt de ondergetekende het volgende op. Ingevolge artikel 11, eerste lid, onder *a*, kan aan een winningsvergunning het voorschrift worden verbonden, dat de houder daarvan aan de Staat een bedrag, berekend naar de waarde van de gewonnen delfstoffen, moet afdragen. Deze bijdrage aan de Staat mag niet worden gezien als een bijdrage in de onkosten, die de overheid moet maken. Daartoe strekt de mogelijkheid om van de vergunninghouders een oppervlakterecht te verlangen. De mogelijkheid tot het eisen van een percentage van de waarde van de gewonnen delfstoffen, van een winstaandeel overeenkomstig artikel 11, eerste lid, onder *b*, en van het deelnemen in de winning, zijn de instrumenten ter verwezenlijking van het doel de Staat optimaal te doen delen in de resultaten van de exploitatie van delfstoffen, welke tot zijn hoogheidsgebied behoren en waarop niemand rechten kan doen gelden. Het spreekt vanzelf, dat deze instrumenten onderling van verschillende aard zijn. Of deze instrumenten nu echter worden gehanteerd t.a.v. de winning van aardolie dan

wel van aardgas, maakt naar het oordeel van de ondergetekende geen principieel verschil uit.

Evenmin behoeven naar zijn mening de door de hier aan het woord zijnde leden vermelde verschillen tussen aardolie en aardgas ten aanzien van winningsmethoden, spreiding tussen eigen verbruik en export, distributie en afzet, tot andere hantering te leiden van de instrumenten ter verkrijging van een optimaal resultaat ten behoeve van de gemeenschap.

Het verheugt de ondergetekende overigens, dat de aan het woord zijnde leden het openen van de mogelijkheid tot deelneming door de Staat in de winning van andere delfstoffen dan aardgas onderschrijven. Met deze leden is hij van opvatting, dat het mijnbouwbeleid zodanig moet worden gevoerd, dat binnen het kader van de aanwezige mogelijkheden de gemeenschap een optimaal profijt trekt uit de winning van delfstoffen. Dit beleid zal naar tijd en omstandigheden en ook van delfstof tot delfstof verschillend kunnen en moeten zijn.

Met de opvatting van deze leden, dat er een band moet zijn tussen een opsporings- en een winningsvergunning kan de ondergetekende ten volle instemmen. Hetzelfde geldt voor de zienswijze van deze leden, dat een sliding-scale royalty de voorkeur verdient boven toepassing van een vaste royalty-heffing. Naast de bijdragen, welke de Staat verkrijgt uit belastingheffing, die voor alle ondernemingsactiviteiten geldt, moet zeker ook genoemd worden de royalty-heffing en de mogelijkheid van deelneming door de Staat in de winning. Door in de algemene maatregel van bestuur geen vast percentage op te nemen, kan het beleid ter zake eveneens worden afgestemd op de aard en omvang van het aangetoonde voorkomen. In het kader van de te treffen voorzieningen, die ermede toe zullen dienen te strekken, dat een rationeel uitputtingsbeleid wordt gevoerd, is het duidelijk, dat een behoorlijk toezicht gewaarborgd zal dienen te zijn. Er is dan ook reeds een begin gemaakt met de voorzieningen, die ertoe zullen leiden, dat de daarbij in te schakelen diensten voor de uitbreiding van hun taak zijn geëquipeerd. In dit verband moge hij nog opmerken, dat de Mijnraad geen toezichthoudende taak vervult of zal gaan vervullen. De Mijnraad moet uitsluitend gezien worden als een adviescollege van de Minister in zaken het mijnwezen rakende.

Het verheugt de ondergetekende, dat vele andere leden zich kunnen verenigen met de uitgangspunten van het wetsontwerp, die zij kenschetsen als systematische exploratie van de bodemschatten, waarborgen voor een goed uitputtingsbeleid en een zo groot mogelijk profijt voor de gemeenschap. Met hen is hij van oordeel, dat het verder van de bij de algemene maatregel van bestuur ex artikel 12 van het wetsontwerp aan te wijzen beperkingen en voorschriften afhankelijk zal zijn, in hoeverre aan deze uitgangspunten in de praktijk wordt voldaan.

Met de zienswijze van verscheidene leden omtrent de doelstelling van het wetsontwerp, nl. hoe de rijkdom aan kansen op het gebied van de energievoorziening zo goed mogelijk aan het algemeen welzijn dienstbaar kan worden gemaakt, is de ondergetekende het eens.

Hij is echter, in tegenstelling tot deze leden, van mening, dat door de beide aangebrachte principiële wijzigingen, t.w. de ontkoppeling van de opsporings- en winningsvergunningen en het openen van de mogelijkheid tot staatsdeelneming in de oliewinning, de vorenbedoelde doelstelling wordt gediend.

De voornaamste overwegingen, welke de ondergetekende tot die wijzigingen hebben geleid, zijn nl. dat door de ontkoppeling van opsporings- en winningsvergunningen de gebieden, waarin de aanwezigheid van delfstoffen niet is aangetoond binnen de geldigheidsduur van de opsporingsvergunning, weer beschikbaar komen voor uitgifte aan andere gegadigden, terwijl het door staatsdeelneming in de oliewinning mogelijk zal kunnen zijn een beter financieel resultaat voor de gemeenschap te verkrijgen.

Het in de beide voorgaande alinea's gestelde geldt mede in antwoord op hetgeen met betrekking tot de in het wetsontwerp aangebrachte wijzigingen door enige leden werd verklaard.

Financiële voorwaarden; eventuele staatsdeelneming in exploratie en exploitatie

Exploitatie; financiële voorwaarden

Verscheidene leden achtten de in verband met de staatsdeelneming gebruikte terminologie — dogmatisch tegenover praktisch — niet geheel helder. Zonder nader in te gaan op het vóór en tegen van de gebruikte terminologie, wil de ondergetekende opmerken, dat naar het hem voorkomt de door hem aangebrachte wijzigingen geheel kunnen worden gemotiveerd met een in brede staatkundige kring onderschreven doelstelling, t.w. het bereiken van een optimaal resultaat voor de Staat. Daartoe zal van geval tot geval moeten worden beoordeeld in hoeverre deze doelstelling door staatsdeelneming in de winning kan worden gediend. De beslissing omtrent die deelneming zal daarom in elk concreet geval eerst kunnen worden genomen, nadat de relevante omstandigheden bekend zijn.

Deze leden hebben voorts om een nadere motivering gevraagd van de stelling, dat deelneming door de Staat nodig kan zijn om een optimaal resultaat voor de gemeenschap te verkrijgen uit de ontginning van olievoorkomens. Dat dit resultaat in het geval van deelneming door de Staat groter zal kunnen zijn dan bij niet-deelneming, vloeit uiteraard voort uit de omstandigheid, dat de Staat bij deelneming ook zijn aandeel moet bijdragen in de kapitaalsinvesteringen en hem uit hoofde van de deelneming ook een evenredig aandeel toekomt van de revenuen uit de winning boven het aandeel, dat de Staat zich ook bij niet-deelneming kan verzekeren door een complex van heffingen, welke van geheel andere aard zijn.

Dit is ook de achtergrond van de opmerking van de ondergetekende in de Tweede Kamer (*Handelingen Tweede Kamer* blz. 1690, rechterkolom), dat het onlogisch zou zijn, indien de Staat zonder deelneming een royalty over de waarde der gewonnen hoeveelheid olie, plus nog eens een winstaandeel van 50 pct. zou vragen. Immers, de vergunninghouder zou daarenboven nog onderworpen zijn aan de vennootschapsbelasting en het totaal van die heffingen zou naar alle waarschijnlijkheid geen ruimte laten voor een redelijk rendement uit de investeringen van de vergunninghouder; men dient daarbij niet uit het oog te verliezen, dat de Staat bij het stellen van de financiële voorwaarden aan grenzen is gebonden, indien hij prijs stelt op inschakeling van particuliere ondernemingen bij de exploratie.

Het oordeel van die leden, dat de risicofactor voor het hier aan de orde zijnde probleem niet relevant is, daar zij gelijkelijk geldt zowel in het geval van een bedongen winstaandeel als bij staatsdeelneming, kan de ondergetekende niet onderschrijven. Hij moge hierbij opmerken, dat bij een bedongen winstaandeel zonder deelneming de Staat uit hoofde van een royalty-heffing te allen tijde een deel zal ontvangen van de bruto-opbrengst en voorts, naast vennootschapsbelasting, nog een deel van de resterende winst. De Staat behoeft daartoe niet deel te nemen in de investeringen en draagt daarop dus geen enkel risico. Deze situatie wordt echter anders bij staatsdeelneming. Weliswaar zijn de exploratierisico's achter de rug op het ogenblik, waarop de Staat tot deelneming zal besluiten, doch de kansen dat een aanvankelijk veelbelovende vondst bij de evaluatie daarvan door verdere boringen zal tegenvallen, zijn altijd aanwezig, zoals de praktijk elders heeft aangetoond. In dat geval zal de Staat dus als „partner" van de vergunninghouder dit gedeelte van het risico mede dragen. Dit geldt evenzeer ten aanzien van de onzekerheden omtrent de winningskosten, de ontwikkeling van de markten en de afzetprijzen. Het is dan ook daarom, dat de Regering de beslissing omtrent het al of niet deelnemen in de winning van geval tot geval zorgvuldig zal willen overwegen.

Met de opvatting van deze leden, dat de oliemaatschappijen in hoofdlijnen moeten weten waar zij aan toe zijn, vóór zij met de exploratie beginnen, kan de ondergetekende zich verenigen.

Hij moge erop wijzen, dat die maatschappijen precies zullen weten waar zij, wat betreft de aan de opsporings- en winningsvergunningen te verbinden beperkingen en voorwaarden, aan toe zijn, alleen met uitzondering van de vraag of — en het percentage waarvoor — de Staat binnen een te stellen limiet van 50 pct. zal deelnemen in de winning. Deze beperkingen en voorwaarden zullen worden vastgelegd in de in artikel 12 van het wetsontwerp bedoelde algemene maatregel van bestuur. Naar aanleiding van de desbetreffende opmerking van deze leden zij er voorts op gewezen, dat ten aanzien van het verlenen van winningsvergunning geen sprake zal zijn van onderhandelingen.

De procedure zal nl. aldus zijn, dat bij algemene maatregel van bestuur onder meer alle door deze leden bedoelde vormen van staatsinkomen zullen worden bekendgemaakt, behalve het percentage waarvoor de Staat, binnen de te stellen limiet, zal kunnen deelnemen in de winning. De Staat zal zich het recht voorbehouden zelf de beslissing over de hoogte van die deelneming in ieder concreet geval te nemen, zodat hierbij geen ruimte wordt gelaten voor onderhandelingen met de vergunninghouder.

Voor de vrees van deze leden, dat door onvoldoende duidelijke bekendmaking der vorenbedoelde voorwaarden een maximale exploratieactiviteit wordt gefrustreerd, bestaat naar de mening van de ondergetekende geen aanleiding.

Gegadigden kennen tevoren alle voorwaarden, met dien verstande, dat zij een staatsdeelneming in de winning kunnen verwachten tot het te stellen en eveneens tevoren bekend te maken maximumpercentage. Hiermede zullen zij rekening dienen te houden, ofschoon de mogelijkheid bestaat, dat geen — of een kleinere — deelneming zal plaatsvinden. Deze vorm, waarbij de Staat kan opteren om tot een bepaald percentage — of minder — een vooraf toegekend recht tot deelneming in de winning uit te oefenen, acht de ondergetekende niet in strijd met beginselen van behoorlijk bestuur.

De door deze leden gestelde vraag aan welke totale „government take” de ondergetekende denkt, kan in dit stadium niet worden beantwoord. Dit punt zal aan de orde komen bij het overleg met de bevoegde commissie van de Tweede Kamer omtrent de materiële inhoud van de algemene maatregel van bestuur ex artikel 12 van het wetsontwerp, welke mede de aan de vergunningen te verbinden financiële voorwaarden zal omvatten. Bovendien zou met een beantwoording van die vraag thans worden vooruitgelopen op de daaromtrent te verwachten individuele denkbeelden van de oliemaatschappijen. De ondergetekende kan in dit verband nl. mededelen dat hij, overeenkomstig het door hem bij de openbare beraadslaging over het wetsontwerp in de Tweede Kamer (*Handelingen* Tweede Kamer, blz. 1696, linkerkolom) te kennen gegeven voornemen, de oliemaatschappijen, die tot dusverre belangstelling voor exploratie in het Nederlandse deel van het continentaal plat hebben getoond, heeft uitgenodigd elk voor zich hun wensen, verlangens en opvattingen ten aanzien van de financiële voorwaarden aan hem kenbaar te maken en dat hij die maatschappijen bovendien de gelegenheid heeft geboden gezamenlijk met hem in overleg te treden omtrent een aantal technische aspecten van de aan vergunningen te verbinden beperkingen en voorschriften. Dit overleg zal binnenkort plaatsvinden op basis van een door 30 maatschappijen aan de ondergetekende gericht gezamenlijk schrijven, waarin zij hun opvattingen te dien aanzien hebben neergelegd.

Met de mening van vele leden, dat het billijk zou zijn voor het verlenen van opsporingsvergunningen een zeker recht te heffen ter compensatie ook van de door openbare diensten te maken kosten van toezicht, kan de ondergetekende zich verenigen. Artikel 8 van het wetsontwerp voorziet dan ook in de mogelijkheid tot heffing van een periodiek verschuldigd oppervlakterecht, zowel voor verkenningsvergunningen als voor opsporings- en winningsvergunningen.

Naar aanleiding van hetgeen door deze leden is opgemerkt omtrent de fiscale behandeling van hetgeen aan jaarlijks

oppervlakterecht wordt betaald vóór de aanvang van het stadium van winning, kan de ondergetekende in overleg met de Staatssecretaris van Financiën mededelen, dat ten aanzien van deze kosten hetzelfde standpunt wordt ingenomen als met betrekking tot de betaalde bonus is medegegdeeld in de nadere memorie van antwoord aan de Tweede Kamer (stuk nr. 14, blz. 3, linkerkolom, 1ste en 2de alinea). Mitsdien zullen ook de onderwerpelijke kosten in het algemeen tot de voortbrengingskosten van het productieapparaat moeten worden gerekend.

Met betrekking tot de beschouwingen van deze leden omtrent het delen in het ondernemersrisico en het beperken van de totale betalingen aan de overheid binnen redelijke grenzen om de prikkel tot ontginning aanwezig te houden, moge worden verwezen naar hetgeen in het voorgaande werd opgemerkt naar aanleiding van de door verscheidene leden gehouden beschouwingen. Ten aanzien van het plafond der te stellen financiële voorwaarden en financiële verplichtingen is de ondergetekende zich zeer wel bewust, dat hij enerzijds de opsporing en winning voor de oliemaatschappijen aantrekkelijk moet maken, maar dat hij anderzijds er steeds op bedacht moet zijn een optimale opbrengst te bedingen.

De opvattingen van de aan het woord zijnde leden ter zake van de grootte der blokken, hun aantal, een verplichte reductie van het vergunningsgebied en de bevordering van vrijwillige gebiedsafstoting door de heffing van een periodiek oppervlakterecht zijn in overeenstemming met de inzichten van de ondergetekende. Ook hij is een voorstander van een verplichte afstotingsregeling, die dan ook in de algemene maatregel van bestuur ex artikel 12 van het wetsontwerp zal worden opgenomen. Hetzelfde geldt ten aanzien van een door deze leden voorgestaan rationeel uitputtingsbeleid. Dit laatste zal in die algemene maatregel van bestuur echter slechts in zodanig algemene zin kunnen worden geregeld, dat ruimte wordt gelaten om die verplichting van geval tot geval met de vereiste flexibiliteit toe te passen, daarbij tevens de mogelijkheid openlatend voor het gebruik van bijzondere winningsmethoden, waar deze technisch en economisch verantwoord zullen zijn.

Het verheugt de ondergetekende, dat vele andere leden met voldoening kennis namen van de aan de oliemaatschappijen te bieden mate van zekerheid omtrent de vergunningsvoorwaarden en dat deze leden zich kunnen aansluiten bij zijn standpunt om ad hoc te kunnen beslissen over staatsdeelneming in de winning.

Op de vraag van deze leden, of niet de kans bestaat, dat door wat zij zien als een nieuw speculatief element — t.w. al of niet staatsdeelneming in de oliewinning — de keuzemogelijkheden tussen de aanvragende maatschappijen zullen worden verkleind, moge de ondergetekende antwoorden, dat hij te dezen zal moeten trachten door goed koopmanschap het evenwicht te vinden tussen de prospectieve waarde van het continentaal plat en de prijs, die serieuze en bekwame gegadigden bereid zijn voor de opsporings- en winningsrechten te betalen. Slechts op deze wijze zal hij de aan hem toevertrouwde belangen op de juiste wijze kunnen behartigen ten gunste van de gemeenschap.

Met betrekking tot de opmerking van de aan het woord zijnde leden dat, naar zij begrepen, staatsdeelneming in de winning van olie zich niet zal beperken tot afzonderlijke blokken, maar alle blokken zal omvatten, die aan de niet-staatspartner zullen worden uitgegeven, kan de ondergetekende mededelen, dat de eventuele staatsdeelneming in de winning van olie uiteraard betrekking zal hebben op het deel van het continentaal plat, waarvoor de desbetreffende winningsvergunning zal gelden. In dit verband moge erop worden gewezen, dat de houder van een winningsvergunning, indien de Staat van zijn recht tot deelneming in de winning gebruik heeft gemaakt, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 11, tweede lid, onder a, van het wetsontwerp, slechts zal winnen voor rekening van de naamloze vennootschap, waarin de Staat en de vergunninghouder deelnemen.

De ondergetekende heeft er gaarne kennis van genomen, dat sommige leden met hem van mening zijn, dat een „dogmatische” behandeling van de kwestie van staatsdeelneming in de exploitatie weinig zinvol is. Ter zake van de zienswijze van deze leden omtrent het op andere wijze dan door staatsdeelneming te bereiken overleg met de oliemaatschappijen moge hij opmerken, dat hij met staatsdeelneming niet in de eerste plaats beoogt een grotere invloed op de bedrijfsvoering te kunnen uitoefenen, doch dat die eventuele deelneming primair gericht zal zijn op het verkrijgen van een beter financieel resultaat voor de Staat. Uiteraard zal de Staat echter als gevolg van zijn deelneming ook een zekere mate van medezeggenschap krijgen in de bedrijfsvoering; het behoeft wel geen betoog, dat met die medezeggenschap een zakelijk beleid zal worden nagestreefd.

Met het betoog van de aan het woord zijnde leden omtrent wat behoorlijk is ten aanzien van de betaling aan de Nederlandse gemeenschap voor het recht bodemschatten te ontginnen, kan de ondergetekende instemmen. Wanneer er eens een gunstige uitslag op een bepaald punt is, zullen daarop geen extralasten worden gelegd. Immers zullen, zoals hij reeds eerder heeft medegedeeld, die lasten in de desbetreffende algemene maatregel van bestuur worden vastgelegd en derhalve voor iedere vergunninghouder gelijk zijn, met dien verstande, dat de Staat zich het recht voorbehoudt om als partner met de vergunninghouder deel te nemen in de winning van delfstoffen in die gevallen, waarin dit hem wenselijk voorkomt om het gemeenschapsbelang zo goed mogelijk te dienen. Deze gedachte is ook in andere olieproducerende landen wel geconcretiseerd als een goed recht van de Staat.

Volgens deze leden is het kernpunt de vraag, of staatsdeelneming in een bepaalde situatie mag worden opgedrongen, en zij achten in dit kader, bedrijfseconomisch gezien, het eventueel vergoeden van slechts bepaalde exploratiekosten onvoldoende en wetenschappelijk onverdedigbaar. Daartegenover ziet de ondergetekende het recht van de Staat om deelneming in de winning te verlangen als een logisch gevolg van de omstandigheid, dat de Staat, op grond van zijn soevereine rechten ten aanzien van de delfstoffen, aan de oliemaatschappijen toestaat deze delfstoffen op te sporen en te winnen, uiteraard echter onder een complex van voorwaarden, waarvan die van de staatsdeelneming er één is. Dat de Staat, indien hij tot deelneming overgaat, aan de vergunninghouder een proportioneel aandeel vergoedt van de aan de ontdekking van het delfstofvoorkomen toewijsbare opsporingskosten, acht de ondergetekende redelijk en billijk. Hij ziet te dezen dan ook geen wezenlijk verschil met de voor de winning van het Slochteren-gas aanvaardde constructie.

Dat de oliemaatschappijen, zoals deze leden stelden, voordat zij met de opsporing beginnen, moeten weten waar zij aan toe zijn, erkent de ondergetekende; zoals hij reeds eerder heeft te kennen gegeven, wordt naar zijn opvatting dan ook aan die voorwaarde voldaan, ook al zal met betrekking tot staatsdeelneming tevoren alleen het maximumpercentage bekend zijn waartoe die deelneming mogelijk zal zijn. Van manipuleren met een mogelijk staatsaandeel als een pressiemiddel, zoals deze leden het zien, is dan ook geen sprake, omdat alle andere financiële voorwaarden tevoren zullen vaststaan.

Met betrekking tot de vrees van deze leden, dat de grote maatschappijen misschien zouden wegblijven, wanneer de Nederlandse Staat gaat overvragen, moge de ondergetekende herhalen, dat te dezen een zodanig evenwicht zal moeten worden gevonden tussen de hierbij betrokken belangen van de Staat en die van de oliemaatschappijen, dat aan laatsbedoelde kant voldoende belangstelling blijft bestaan en dat de Staat zich van een redelijk aandeel in de eventuele baten verzekert.

De ondergetekende heeft met de aan het woord zijnde leden grote waardering voor het door de betrokken maatschappijen verrichte pionierswerk, dat tot de ontdekking van het Slochterenveld heeft geleid. Hij acht het dan ook redelijk, dat aan de particuliere ondernemingen, die achter dit opsporingswerk stonden, goede financiële resultaten zullen toevallen. De waardering voor de hardnekkige inspanning van deze maat-

schappijen, in het economisch en financiële resultaat waarvan de gemeenschap in ruime mate zal delen, doet echter niets af aan ondergetekendes taak om de gemeenschap ook te verzekeren van een optimaal aandeel in de mogelijke revenuen van andere olie- en gasvoorraden onder het Nederlandse deel van het continentaal plat, zo deze, naar verhoopt, aanwezig mochten blijken te zijn.

Deze leden hebben voorts gewezen op de importantie, welke de door hen bedoelde oliemaatschappij voor de Nederlandse economie heeft. Naar de overtuiging van de ondergetekende zal het Nederlandse financiële belang in andere delen van de wereld niet worden geschaad ten gevolge van het door hem voorgestane regeringsbeleid.

Enige leden stelden, dat zowel de ondergetekende als zijn ambtsvoorganger slechts geringe openheid hadden getoond met betrekking tot de inhoud van de algemene maatregel van bestuur ex artikel 12 van het wetsontwerp. Beiderzijds is echter het overleg omtrent deze materie met de Staten-Generaal als de principieel juiste gedragslijn erkend en zowel de ondergetekende als diens ambtsvoorganger hebben dan ook bij herhaling hun bereidheid tot zulk een overleg te kennen gegeven. In dit verband moge onder meer worden verwezen naar de hieromtrent gedane mededelingen bij de openbare behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer. De ondergetekende zal er dan ook naar streven de Staten-Generaal zo spoedig mogelijk de door deze leden gewenste inlichtingen te verstrekken, zulks ook in overeenstemming met de van verschillende andere zijden te kennen gegeven wens. Zoals hij reeds mededeelde bij de beantwoording van door verscheidene leden gemaakte opmerkingen, acht hij het echter juist daarmede niet vooruit te lopen op het binnenkort te houden overleg met de industrie.

De aan het woord zijnde leden brachten in herinnering het in de toelichting bij de tweede nota van wijzigingen aangevoerde argument voor staatsdeelneming in de oliewinning, namelijk dat, indien de Staat uitsluitend zou deelnemen in de winning van aardgas, dit moeilijkheden zou kunnen geven bij de verrekening van de exploratie- en produktiekosten voor de zogenaamde gemengde putten, waaruit zowel aardolie als aardgas wordt gewonnen.

De ondergetekende heeft het niet willen doen voorkomen, alsof er te dezen iets geheel nieuws aan de hand is.

Hij moge in dit verband verwijzen naar de andere door hem gehanteerde argumenten voor staatsdeelneming in de oliewinning en voorts naar de *Handelingen* blz. 1691, rechterkolom, waar door hem bij de openbare beraadslaging over het wetsontwerp in de Tweede Kamer werd gesteld, dat bij deelneming van de Staat in gaswinning en niet in oliewinning, het moeilijk kan zijn een sleutel voor de verdeling van de kosten te vinden. Hieraan voegde hij toe, dat dit bepaald niet het grootste argument is in deze zaak, omdat het hem genoegzaam bekend is, dat voor die scheiding bepaalde formules zijn opgesteld, met name in de Verenigde Staten.

De verwachting van de aan het woord zijnde leden, dat de Nederlandse wetgeving ten gevolge van staatsparticipatie, royalty en andere heffingen ongunstig zal afsteken bij die van de overige Noordzeelanden, acht de ondergetekende niet gemotiveerd. Een vergelijking van die voorwaarden zal pas mogelijk zijn, wanneer het totaal der aan de oliemaatschappijen op te leggen financiële lasten in beschouwing kan worden genomen, waarbij tevens in aanmerking zal moeten worden genomen in hoeverre de kansen op de aanwezigheid van olie- of gasvoorraden in het Nederlandse deel van het continentaal plat gunstiger kunnen worden geacht dan in andere delen. De ondergetekende heeft reeds eerder medegedeeld er prijs op te stellen zo spoedig mogelijk in overleg met de Kamer te treden omtrent de hoogte van die financiële lasten.

Met betrekking tot de door deze leden berekende „government take” van 80 à 90 pct. bij 50 pct. staatsdeelneming moge de ondergetekende opmerken, dat deze berekening niet op vaststaande cijfers kan steunen, daar deze immers nog niet definitief zijn bepaald. Voorts wil hij erop wijzen, dat, afhankelijk van de aard der heffingen, de „government take” ook in

de andere Noordzeelanden zal worden beïnvloed door de verhouding tussen opbrengst en kosten, omdat een royalty wordt geheven over de waarde van de bruto-opbrengst, ongeacht het netto financiële resultaat. Overigens dient hierbij te worden bedacht, dat de inkomsten van de Staat als „partner” van de vergunninghouder een ander karakter hebben dan de „government take” in engere zin, waaronder zijn te verstaan de inkomsten welke de Staat, op grond van zijn soevereine rechten ten aanzien van de delfstoffen, zich verzekert door fiscale en andere heffingen over de financiële resultaten van de vergunninghouder.

Het oordeel van deze leden, dat, indien wordt aangenomen, dat met een boorcampagne f 100 mln. per maatschappij gemoeid is, het Nederlandse deel van het continentaal plat voor de betrokken ondernemer waarschijnlijk weinig aantrekkelijk meer zal zijn, acht de ondergetekende een onbewezen stelling.

In antwoord op de vraag van de aan het woord zijnde leden of de ondergetekende, evenals indertijd zijn ambtsvoorganger, de „government take” wil richten naar de omliggende landen, kan worden medegedeeld, dat bij de beoordeling van de hoogte der te stellen financiële voorwaarden de „government take” in de andere Noordzeelanden uiteraard mede in beschouwing zal worden genomen. Dit behoeft echter niet te betekenen, dat de „government take” voor het Nederlandse deel van het continentaal plat ook gelijk moet zijn aan die voor de omringende delen van het plat, waar zij overigens ook van land tot land verschilt. Immers zal, zoals reeds eerder opgemerkt, tevens rekening moeten worden gehouden met de prospectieve waarde en andere relevante omstandigheden, die niet voor ieder land gelijk zijn.

Op de desbetreffende vraag van deze leden kan de ondergetekende antwoorden, dat hij onder meer uit gesprekken met vertegenwoordigers van oliemaatschappijen de indruk heeft, dat na de aanvaarding van het wetsontwerp door de Tweede Kamer de belangstelling nog steeds zeer groot is. De uiteindelijke belangstelling zal echter uiteraard in belangrijke mate afhankelijk zijn van de te stellen financiële voorwaarden en mede van de overige aan de vergunningen te verbinden beperkingen en voorschriften.

Exploratie

De ondergetekende kan de mening van sommige leden, dat het in de praktijk volmaakt onmogelijk zal zijn een staatsexploratie te ondernemen zonder schending van vertrouwen in de Staat als overheid, niet onderschrijven. De zienswijze van deze leden, dat men de interpretatie van seismische gegevens niet aan derden kan opdragen, acht hij niet juist; er zijn immers tal van geologische consultants, al of niet met een staf van medewerkers, wier beroep juist is het adviseren in dergelijke zaken en het uitvoeren van hun verstrekte exploratie-opdrachten. Hiermede wil hij echter geenszins bagatelliseren het door deze leden naar voren gebrachte grote belang van de „know-how”, dat hij ten volle onderkent. Met betrekking tot de mening van deze leden — zulk in tegenstelling tot de mening van vele andere leden — dat de mogelijkheid van staatsexploratie had behoren te vervallen, wil hij eraan herinneren, dat de bedoeling slechts is in het wetsontwerp die mogelijkheid open te houden en haar niet bij voorbaat uit te sluiten. In dit verband moge de ondergetekende zijn eerdere toezegging herhalen (*Handelingen*, blz. 1692, rechterkolom), dat hij de Kamer binnen afzienbare tijd op de hoogte hoopt te stellen van zijn overwegingen op het punt van staatsexploratie.

De amendementen van de leden van de Tweede Kamer de heer Geelkerken c.s. (stuk nr. 21) en de heer Blaisse c.s. (stuk nr. 25)

Van verschillende zijden is een oordeel uitgesproken over de amendementen van de heren Geelkerken en Blaisse, terwijl voorts door verscheidene leden in het bijzonder de staatsrechtelijke aspecten van het amendement-Blaisse aan de orde

zijn gesteld. De ondergetekende meent te dezer plaatse met name op de laatstbedoelde vragen te moeten ingaan.

De figuur, dat een geldig tot stand gekomen algemene maatregel van bestuur om zijn werking te behouden door een daartoe strekkende wet moet worden gevolgd, is in het Nederlandse staatsrecht niet onbekend. Dit wordt principieel niet anders nu de goedkeuring uitsluitend betrekking heeft op het in werking treden van de algemene maatregel van bestuur. Zij komt met name in de Vorderingswet, de Hamsterwet, de Noodwet Voedselvoorziening en verscheidene andere noodwetten voor. De onderhavige bepaling bevat een ongebruikelijk element, te weten dat de algemene maatregel van bestuur eerst door een daaropvolgende wet in werking treedt, indien tenminste één vijfde van het grondwettige aantal leden van één der Kamers binnen 30 dagen na overlegging van de algemene maatregel van bestuur daartoe de wens te kennen geeft. Dit ongebruikelijke element hangt hier echter nauw samen met de aard der zaak: zou immers de maatregel zonder meer in werking treden, dan zouden praktisch alle belangrijke vergunningsaanvragen kunnen zijn afgedaan, voordat omtrent het al dan niet tot stand komen van een nadere wet zou zijn beslist. Daarbij dient bedacht te worden, dat de aan een eenmaal verleende vergunning verbonden beperkingen en voorschriften geen invloed ondergaan van latere wijzigingen van de maatregel; zij blijven in hun oorspronkelijke vorm gelden.

De ondergetekende heeft in de Tweede Kamer omstandig uiteengezet, dat hij het binden van uitvoeringsmaatregelen aan voorafgaande goedkeuring van de Staten-Generaal in het algemeen staatsrechtelijk onjuist acht. Gelet op het boven vermelde uitzonderlijke karakter van de te regelen materie acht hij — evenals zijn ambtgenoten — de hier tot stand gebrachte constructie uit staatsrechtelijk oogpunt niet ontoelaatbaar. Hij hoopt en vertrouwt dat de Kamers de geschapen mogelijkheid met omzichtigheid zullen weten te hanteren opdat staatsrechtelijk ongewenste verhoudingen worden vermeden.

De hier aan het woord zijnde leden vragen voorts, hoe de algemene maatregel van bestuur zal worden gewijzigd, indien de wenselijkheid daarvan bij de behandeling van het wetsontwerp inzake de inwerkingtreding blijkt. De ondergetekende moge hierop antwoorden dat, indien de Staten-Generaal niet bereid blijken mede te werken aan de inwerkingtreding van de ongewijzigde maatregel, hij op de gebruikelijke wijze een herziening van de maatregel zal dienen te bevorderen; de herziene maatregel zal dan weer aan de Staten-Generaal moeten worden overgelegd.

Uitgiftebeleid en belangen Nederlands bedrijfsleven

Het door vele leden gestelde, dat in de Engelse „regulations” bij toewijzing een voorkeur naar voren komt voor de in Engeland gevestigde maatschappijen, moet aldus worden gelezen, dat het beleid van de Engelse Regering erop is gericht, dat alleen aan Engelse maatschappijen of aan maatschappijen, welke in Engeland zijn gevestigd, winningsrechten op het Engelse deel van het plat worden verleend. Dit criterium is gesteld om fiscale redenen. Om de belastingheffing ten aanzien van het Nederlandse deel van het continentaal plat veilig te stellen, bestaat aan zulk een vestigingseis minder behoefte, zodat dit punt bij de toewijzing der blokken niet mede als criterium zal worden gehanteerd.

Voor wat betreft het overleg van de ondergetekende met de gegadigden omtrent de door deze leden genoemde onderwerpen, moge de ondergetekende verwijzen naar hetgeen hij hierover in deze memorie heeft medegedeeld aan verscheidene leden. Daaraan kan worden toegevoegd, dat de ondergetekende zich nog wenst te beraden over de eventuele wenselijkheid om ook over de financiële aspecten in overleg te treden met de gegadigden. Hij zou de wenselijkheid daartoe mede willen bezien in het licht van de door de oliemaatschappijen op grond van de daartoe door hem gedane uitnodiging kenbaar te maken individuele opvattingen omtrent de financiële voorwaarden.

In het kader van de voorbereiding van de algemene maatregel van bestuur ex artikel 12 van het wetsontwerp heeft het vorenbedoelde overleg nog niet eerder plaatsgevonden.

De inschakeling van de Nederlandse industrie bij de produktie van de veelsoortige benodigdheden bij de exploratie en winning gaat de ondergetekende uiteraard zeer ter harte. Hoewel het hem niet mogelijk zal zijn die inschakeling door zijn concessiepolitiek in die zin te bevorderen, dat bij de vergunningsvoorwaarden dwang wordt uitgeoefend om orders bij de Nederlandse industrie te plaatsen, vertrouwt hij evenwel, dat het Nederlandse bedrijfsleven door bundeling van krachten de mogelijkheden, welke op dit gebied ontstaan, zal weten te benutten.

Bijzondere opmerkingen en vragen

De verhouding tot Mijnwet 1810

Het verheugt de ondergetekende, dat vele leden en ook vele andere leden hun instemming betuigden met de voorbereiding van een herziening van de Mijnwet 1810.

Het Verdrag van Genève inzake het Continentaal Plateau van 1958.

De vele leden, die de mening van de ondergetekende over de interpretatie van bedoeld verdrag op het stuk van staats-exploratie en staatsexploitatie niet delen, stellen daartegenover het volgende. Het verdrag, aldus deze leden, spreekt zich uit over de soevereine rechten van de Staat en dit betekent, dat de Staat bevoegd is regels te stellen ten aanzien van exploratie en exploitatie.

De ondergetekende kan in deze uitspraak geen tegenstelling zien tot de door hem gegeven interpretatie, waarin overigens niet is gesteld dat het verdrag zich uitspreekt voor staats-exploratie en staatsexploitatie. Indien de Staat op grond van zijn soevereine rechten regels kan stellen ten aanzien van exploratie en exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van het continentaal plat, houdt dit ook de bevoegdheid in die regels zo te stellen, dat de Staat bij voorrang of zelfs uitsluitend tot exploratie en exploitatie bevoegd is. Niets in het verdrag wijst erop, dat een regel van die aard niet met de strekking van het verdrag zou stroken. Overigens wijst de ondergetekende erop, dat het wetsontwerp een dergelijke regel niet bevat: van een wettelijke voorrang voor de Staat is geen sprake. Of bij de uitvoering der wet te eniger tijd aan staats-exploratie of staatsexploitatie voorrang zal worden verleend, is een vraag, die door de Regering, blijkens de artikelen 4 en 12 in overeenstemming met de Staten-Generaal, zal worden beslist.

Continentaal plat en E.E.G.

Met betrekking tot de vraag, of de ondergetekende stappen heeft ondernomen om te komen tot een spoedige uitspraak over de toepasselijkheid van het E.E.G.-verdrag op gedragingen op het aan Nederland behorende deel van het continentaal plat, kan worden opgemerkt, dat van Nederlandse zijde in het ambtelijk overleg met de Europese Commissie herhaaldelijk op het belang van deze aangelegenheid is gewezen, omdat de Nederlandse Regering van oordeel is, dat een langdurige rechtsonzekerheid ter zake in hoge mate ongewenst zou zijn. Ondergetekende heeft de indruk dat de Europese Commissie thans voldoende overtuigd is van het grote belang van een spoedige beslissing in deze. Afgewacht moet nu worden welke initiatieven de commissie daartoe zal nemen.

Grenzen van het continentaal plat.

Naar aanleiding van de vraag van vele leden, hoe ver men thans gevorderd is met de onderhandelingen over de vaststelling van de definitieve grenzen van het continentaal

plat, kan de ondergetekende, mede namens zijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken, het volgende mededelen.

De ter zake met het Verenigd Koninkrijk gevoerde besprekingen hebben een bevredigend verloop gehad en aan de hand van de bereikte resultaten wordt thans een overeenkomst voorbereid, waarvan de ondertekening binnen niet te lange tijd kan worden tegemoet gezien. Ook met België en Denemarken werd contact opgenomen over de afbakening van het respectieve aandeel in het continentaal plat. Uit dit eerste contact is gebleken, dat genoemde landen dezelfde opvatting als Nederland huldigen betreffende de beginselen, welke ten grondslag moeten liggen aan een verdeling van het continentaal plat onder de Noordzee tussen de aangrenzende Staten. Anders ligt de situatie in de besprekingen met de Bondsrepubliek Duitsland. Sedert de mededelingen, welke de ondergetekende ter zake heeft gedaan bij de openbare behandeling van het onderhavige wetsontwerp in de Tweede Kamer (*Handelingen*, blz. 1695, linkerkolom), hebben zich geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Wellicht ten overvloede zij hier nog eens gesteld, dat het verschil van inzicht tussen beide buurstaten over de beginselen, welke de onderlinge afbakening van hun aandelen in het plat voorbij de 54ste breedtegraad moeten beheersen, onvermijdelijk tot vertraging leidt bij de vaststelling van de definitieve grenzen van het Nederlandse deel van het continentaal plat. De Regering deelt de mening van de hier aan het woord zijnde leden, dat een spoedige afdoening noodzakelijk is, en zij beraadt zich over de wijze, waarop Nederland een bespoediging daarvan kan bevorderen.

Overlopende structuren

Met de door vele leden gemaakte opmerking, dat het vraagstuk der overlopende structuren om detailregelingen vraagt, die van geval tot geval kunnen verschillen, kan de ondergetekende zich verenigen. Juist omdat daardoor een zekere mate van flexibiliteit nodig is om voor elk concreet geval, dat zich in de praktijk zal kunnen voordoen een geëigende regeling mogelijk te maken, zullen daarvoor in de algemene maatregel van bestuur ex artikel 12 van het wetsontwerp slechts voorschriften van algemene aard kunnen worden neergelegd.

Werkverplichting

De ondergetekende kan geheel instemmen met de zienswijze van vele leden, dat een duidelijk werkprogramma en een goed toezicht daarop door de overheidsorganen noodzakelijk is. Hiervoor zullen dan ook de nodige voorzieningen worden getroffen.

Staatstoezicht

Waar de aan het woord zijnde leden stelden, dat het Staatstoezicht op de Mijnen de eerstaangewezen is om toezicht uit te oefenen op het naleven van de aan de vergunninghouders op te leggen werkprogramma's, moet de ondergetekende erop wijzen, dat de taak van het Staatstoezicht op de Mijnen voornamelijk bestaat uit het toezicht op de naleving van voorschriften inzake de veiligheid, de gezondheid en de arbeid, zomede op die, welke betrekking hebben op de bescherming van delfstoffen. Het overheidstoezicht op de geologische aspecten van de exploratie en van de winning zal dienen te geschieden door de Geologische Stichting, die, zoals de ondergetekende reeds heeft medegedeeld bij de openbare behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer (*Handelingen*, blz. 1692, rechterkolom), zal worden omgezet in een Rijks Geologische Dienst.

Geologische Dienst

Met de opvatting van deze leden omtrent de noodzakelijkheid om de Geologische Stichting om te zetten in een rijksdienst en deze dienst op zijn taak in te richten, kan de ondergetekende uiteraard volledig instemmen.

Afzet produkten

In antwoord op de door verscheidene leden gestelde vraag, of de ondergetekende definitief afziet van verwerking en van eventuele verkoop van olie en olieprodukten door de Staat, moet hij volstaan met de mededeling, dat voornamelijk geen wijziging is gekomen in het ter zake door hem ingenomen standpunt bij de openbare behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer, nl. dat hij niet overtuigd is, dat het deelnemen door de Staat in de winning van aardolie zou moeten leiden tot het deelnemen of het zich begeven in de verwerking en afzet van aardolie.

Eventuele herziening concessie „Slochteren”

Naar aanleiding van de desbetreffende vraag, welke door verscheidene leden werd gesteld, kan de ondergetekende, in overeenstemming met het door hem ingenomen standpunt bij de openbare behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer, verklaren, dat hij het uitvoeren van pressie op de Nederlandse Aardolie Maatschappij tot herziening van de voorwaarden der concessie „Groningen”, mede door het concessiebeleid op het continentaal plat daarbij te betrekken, in strijd acht met de beginselen van behoorlijk bestuur. Het ligt derhalve niet in zijn bedoeling een dergelijk pressiemiddel toe te passen.

Nieuwe gasvondsten op het vasteland

In antwoord op de vraag van de aan het woord zijnde leden naar de laatste gegevens met betrekking tot gasvondsten op het vasteland kan de ondergetekende mededelen, dat na de samenstelling van het rapport van de Geologische Stichting over de aardgasreserves in Groningen, Friesland,

Drenthe en Noord-Holland, dat ter vertrouwelijke kennisgeving door de leden bij de griffie van de Kamer is neergelegd, in gebieden waarvoor concessie is verleend geen boringen zijn verricht, waardoor de berekening der aanwezige voorraden wordt beïnvloed.

Buiten de in concessie gegeven gebieden werd op meerdere plaatsen opnieuw gas aangeboord, t.w. binnen de provincie Noord-Holland in de boringen Heilo 1 en Bergen 1A en binnen de provincie Friesland in de boringen Harlingen 2, Tietjerksteradeel 1, Warga 1, Noord-Ameland 1, Nijega 1, Oudega-Akkrum 1 en Suawoude 1. Ofschoon de ontwikkelingen ter zake uiteraard door de Geologische Stichting nauwlettend worden gevolgd, is het in dit stadium van de exploratie nog niet mogelijk een verantwoorde schatting te geven van deze gasvoorraden.

Visserijbelangen

De door enige leden gestelde vraag, of de belangen van de visserij voldoende zullen worden behartigd, kan bevestigend worden beantwoord. Omtrent de voorschriften die ter zake zullen worden vastgesteld bij de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 26 van het wetsontwerp is reeds overeenstemming bereikt tussen de ondergetekende en zijn ambtgenoot van Landbouw en Visserij.

De visserij zal bij de boortorens kunnen worden uitgeoefend, echter met inachtneming van de eventueel overeenkomstig artikel 27 van het wetsontwerp rond die boortorens en andere mijnbouwinstallaties in te stellen veiligheidszones.

De Minister van Economische Zaken,

J. M. DEN UYL.